

Monumentnummer*: 517741

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 december 2000
Kadaster deel/nr: 11804/30

*Monumentnaam***

O.K. Parochie Heilige Georgius

*Woonplaats**

Amersfoort

*Gemeente**

Amersfoort

*Provincie**

Utrecht

*Straat**

't Zand

*Nr**

13

*Toev.**

*Postcode**

3811 GB

*Woonplaats**

Amersfoort

Situering

Locatie

Boldersstraat

2

3811 GG

Amersfoort

*Kadastrale gemeente**

Amersfoort

*Sectie**

E

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

8808

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

ZAALKERK van de Oud-katholieke parochie van de Heilige Georgius, gelegen op de westhoek van 't Zand en de Boldersstraat. De kerk heeft een klein voorterrein, dat links door de in de rooilijn van het belendende pand staande toren wordt besloten. Voordat deze kerk met sacristie naar ontwerp van W. van Gent in 1927 werd gebouwd, bevond zich hier vanaf 1692 een schuilkerk. Daarvoor was er een weeshuis gevestigd en nog vroeger een begijnhof. De kerk vormt de beëindiging van een historische gevelrij bestaande uit panden die alle een roomse- of oud-katholieke achtergrond hebben. Het pand, dat links aan de toren grenst, is in 1899 als oud-katholieke pastorie door architect H. Kroes ontworpen.

Het kerkgebouw is, gelet op de paraboolvormige entree, het expressieve metselwerk en de detaillering van bijvoorbeeld het uurwerk en in het interieur in de constructieve essentie met paraboolvormige transversaalbogen, vormgegeven in de stijl van de Amsterdamse School.

Verschillende zeventiende-eeuwse interieurelementen (w.o. zeven schilderijen met scènes uit het leven van Christus

en Maria) uit de schuilkerk werden in de nieuwbouw opgenomen. De gesneden eikenhouten communiebank uit 1693, die als scheiding tussen altaar en schip dient, heeft zelfs als basismaat voor de huidige kerk gediend. In de kerk bevindt zich een orgel, dat in 1870 door August Gern werd gebouwd. De kerk bezit nog vrijwel geheel de toestand van 1927, waarbij onder meer het in patroon van de kerkvloer in overeenstemming vormgegeven kleed bij het altaar. Alleen aan de oostzijde is in 1964 een kleine uitbouw aangebracht, waarin zich de toegang tot de sacristie bevindt.

Omschrijving

De zaalkerk is gesitueerd op een rechthoekige plattegrond, met aan de noordzijde een smallere ruimte voor het priesterkoor. Het schip bestaat uit vier traveeën, die in de zijgevels ieder zijn voorzien van een topgevel. Schip en koor zijn zowel wat exterieur als interieur betreft symmetrisch van vorm. Dit geldt ook voor de ruimte, recht achter de kerk gelegen, die oorspronkelijk een 'leeringlokaal' bevatte.

De verschillende achter elkaar gelegen ruimten worden met hoogteverschillen tussen de met leien bedekte zadeldaken aangegeven. Voor het hoofdvolume van de kerkzaal is in een lager deel de entree ondergebracht. Aan de noordzijde bevindt zich, onder een lagere kap, het priesterkoor met daarvoor het nog lagere deel met het leeringlokaal. De risalerende toren aan de linkerzijde van de voorgevel bezit een zadeldak, bekroond door een kruis met windhaan.

De voorgevel (zuidzijde) wordt gedomineerd door de rechthoekige klokkentoren met daarnaast en teruggelegen, met een topgevel afgesloten voorgevel van het middenschip. In het midden van de gevel bevindt zich de toegangspartij, geflankeerd door twee halfronde muurdammen met daartussen een drietal natuurstenen treden. De diepe entree wordt overspannen door een paraboolvormig gewelf van gele bakstenen. In de nok van het gewelf is een paraboolvormige lamp van glas-in-lood aangebracht. De paraboolvormige dubbele deuren zijn met siersmeedwerk beslagen. In de zwart-witte tegelvloer onder het gewelf is een geometrisch motief aangebracht. In de zijvlakken van het portaal bevinden zich ingangen. De entree wordt omgeven door een in radialen gemetselde vorm. De entree wordt links geflankeerd door één en rechts door twee smalle vensters. Boven de entree bevindt zich een vierdelige vensterpartij, bestaande uit smalle rechthoekige vensters met glas-in-lood, onderling van elkaar gescheiden door eensteens bakstenen kolom. De middelste twee vensters zijn een derde hoger dan de buitenste twee vensters. Vlak onder de top van de voorgevel bevindt zich een klein venster. Op de nok, als afsluiting van de overigens bakstenen daklijst is een natuurstenen kruis aangebracht. De smalle hoge toren, met zadeldak tussen topgevels, nok haaks op de weg, verjongt naar boven toe en heeft op de begane grond twee smalle vensters en één smal venster naar boven toe. Een galmgat, met daarboven een uurwerk beslaat het bovenste deel van de toren, met in de topgevel een smal venster. De rechter zijgevel van de toren heeft begane gronds twee relatief grote vensters.

De achtergevel is uiterst sober en zakelijk vormgegeven en toont de drie in hoogte verspringende kappen boven een één bouwlaag hoge muur. De topgevel van het leeringlokaal heeft in de nok een rechthoekige schoorsteen, met daaronder op de eerste verdieping twee smalle vensters. Links in de uitbouw van de sacristie is een vierdelig strokenvenster aangebracht.

Het zicht op de linkerzijgevel wordt deels ontnomen door de daaraan grenzende pastorie. Drievierde deel van het schip is echter vrijstaand. De twee middelste van de vier traveeën waarin het schip van de kerk kan worden

onderverdeeld, worden bekroond door topgevels. In deze traveeën bevinden zich vier smalle vensters, die door drie bakstenen muurdammen van elkaar zijn gescheiden. De twee middelste vensters zijn anderhalf zo hoog als de twee buitenste vensters. De vensters zijn met abstract-geometrisch glas-in-lood versierd. De linkertravee heeft een rechte lijstgevel, waarin vier even hoge smalle vensters, eveneens met glas-in-lood, zijn aangebracht. In de iets lagere zijmuur van het priesterkoor bevindt zich eenzelfde vensterpatroon. In de wederom iets lagere zijmuur van het voormalige leeringlokaal bevinden zich dubbele openslaande deuren met meervoudige bovenlichten. In afwijking tot de voorgevel van de toren bevindt het galmgat en het uurwerk zich in de bredere linkerzijgevel van de toren iets rechts van het midden.

De rechterzijgevel is in hoofdzaak gespiegeld identiek aan de linker zijgevel. Het schip is symmetrisch. Rechts bevindt zich een uitbouw. Het muurvlak van de sacristie is blind. De lagere uitbouw links daarnaast is van later datum.

Het interieur is in vrijwel gave toestand bewaard gebleven, gelet op de decoratie van de vloeren, de detaillering van wanden, vensters en het plafond, maar ook de koorbanken, kerkbanken en het vloerkleed bij het altaar.

Verschillende oudere elementen, zoals een koorbank, een altaarstuk, beeldbouwwerk en 17de-eeuwse schilderijen zijn in het nieuwe gebouw herplaatst. Het orgel met twee klavieren en pedaal met 13 registers, gemaakt in 1872 door de orgelmaker A. Gern in Londen onder gebruikmaking van een belangrijk deel 18e eeuws pijpwerk. Het instrument werd in 1977, bij de plaatsing te Amersfoort, van een nieuwe orgelkas voorzien die als van ondergeschikt belang wordt aangeduid.

Waardering

De oud-katholieke kerk van de Heilige Georgius is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een zaalkerk, vormgegeven in de stijl van de Amsterdamse School met een samenhang tussen exterieur, interieur en meubilair. Het kerkgebouw is tevens van ensemblewaarde als markant element in een reeks gebouwen met een oud- of rooms-katholieke geschiedenis. De zaalkerk vormt een belangrijk onderdeel in het oeuvre van architect W. van Gent.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Parochiekerk